

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ III Всеукраїнської науково-методичної конференції

(Шостка, 19 квітня 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

ОСНОВНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФО, ЩО МІСТЯТЬ НАЗВИ ЧАСТИН ТІЛА

Н.Ю. Бондарь, А.О. Кацюбан

Шосткинський інститут Сумського державного університету

kasuban@gmail.com

Досить часто в англійській мові зустрічаються вирази, які під час перекладу на українську мову просто не мають сенсу. Подібні вирази називаються ідіомами, і англійці досить часто їх вживають. Ідіома – це властиве лише даній мові стійке словосполучення, значення якого не визначається окремим значенням слів, що входять до нього.

Метою цього дослідження є вивчення методів перекладу ідіом з англійської мови, що містять назви частин тіла і вибір найкращого варіанту для перекладу таких словосполучень. Англійська мова вважається «ідіоматичною мовою» - вона практично перенасичена стійкими висловами, численними прислів'ями, приказками та афоризмами [1, с.129]. Назви ж частин тіла вживаються не тільки під час обговорення самопочуття або зовнішності, а і настрою, особливостей характеру та відношень між людьми.

Більшість вчених, такі як В.Н. Комісаров, Л.Ф. Дмитрієва, С.Е. Кунцевич, Е.А. Мартинкевич та Н.Ф. Смирнова, виділяють чотири основних способи перекладу образної фразеології: метод фразеологічного еквіваленту, метод фразеологічного аналогу, дослівний та описовий методи перекладу.

Використання методу фразеологічного еквіваленту зберігає весь комплекс значень перекладної одиниці. В цьому випадку в мові перекладу використовується образний фразеологізм, що співпадає за усіма параметрами з ФО оригіналу. Використання такої відповідності дозволяє найкраще відтворити іншомовний фразеологізм, і перекладач насамперед намагається її знайти. Проте слід враховувати дві обставини, що обмежують можливість використання першого виду фразеологічних відповідностей. По-перше, фразеологічних еквівалентів порівняно небагато, найчастіше вони знаходяться у так названих інтернаціональних фразеологізмів, запозичених обома мовами з якої-небудь третьої мови, найчастіше з латинської або грецької мови. По-друге, як відмічає В.Н. Комісаров, при запозиченні обома мовами одного і того ж фразеологізму його значення в одній з них може видозмінитися, у результаті чого ці фразеологізми виявляться «помилковими друзями перекладача» - подібними за формою, але різними за змістом.

У випадку відсутності фразеологічного еквіваленту, у мові перекладу слід підібрати фразеологізм з таким же переносним значенням, заснованим на іншому образі. Використання відповідностей цього типу забезпечує досить високу ступінь еквівалентності. Проте і тут є обмеження: треба зберегти емоційно-стилістичне значення фразеологізму та враховувати стилістичну нерівноцінність деяких аналогових фразеологізмів і національне забарвлення фразеологічних одиниць.

Використання методу дослівного перекладу фразеологізмів, калькування ФО, як відмічає Л.Ф. Дмитрієва, доцільне лише у тому випадку, якщо в результаті калькування виходить вираз, образність якого легко сприймається читачем та не створює враження неприродності та невластивості загальноприйнятим нормам української чи російської мови. Відповідності-кальки мають визначені переваги і досить широко використовуються в перекладацькій діяльності. Вони дозволяють зберегти образний лад оригіналу та дають можливість подолати труднощі, які виникають, коли в оригіналі образ обігрується для створення розвернутої метафори. В. Н. Комісаров відмічає ще одну важливу складність під час створення фразеологічної

кальки - це надання їй відповідної форми крилатого вислову. Для цього іноді доцільно наблизити кальку до вже існуючого прикладу.

До описового перекладу фразеологізмів, за думкою Л. Ф. Дмитриєвої, С. Е. Кунцевич, Е. А. Мартинкевич, Н. Ф. Смирнової, слід вдаватися з метою пояснення сенсу ФО, що не має в мові перекладу аналогу чи еквіваленту і не підлягає дослівному перекладу.

Частини тіла займають почесне місце серед об'єктів англійських фразеологізмів. Більшість англійських ідіом, що містять назви частин тіла, перекладаються методом фразеологічного еквіваленту, адже найчастіше вони не мають нічого спільного з прямим значенням фраз і тому вводять іноземців в оману. Розглянемо такі ідіоми:

- «pull someone's leg»: дослівний переклад «витягувати чийсь ногу», проте правильний переклад на українську – це «кепкувати з когось», «розігрувати», «шуткувати над ким-небудь».

- «give somebody a leg up»: дослівним перекладом цієї ідіоми є «віддати кому-небудь ногу», а фразеологічний аналог – «допомагати подолати труднощі/перешкоди (кому-небудь)».

- «break a leg»: якщо перекладати цю ідіому методом калькування, то ми отримаємо значення «зламай ногу», проте англійці вкладають у цю фразеологічну одиницю значення «бажаю удачі».

- «elbow grease»: дослівно це словосполучення перекладається як «мастило для ліктів», проте має значення «важка фізична робота»

- «keep your nose clean»: дослівно «тримати свій ніс чистим», а його значення – «триматися подалі від проблем».

- «all thumbs»: переклад цієї фразеологічної одиниці «усі великі пальці», проте вона має значення «незграбний».

- «speak with a forked tongue»: дослівно – «розмовляти з подвоєним язиком», так в Англії називають людину, що переконує людей в одному, а має на увазі зовсім інше.

- «to have a loose tongue»: дослівний переклад – «мати розтягнутий язик». Так говорять про тих, хто завжди базікає без кінця, або ж любить розбавити чужі секрети.

- «to get a frog in the throat»: дослівно – «підхопити жабу в горло». Ця англійська ідіома означає, що людина застудила горло через що їй важко розмовляти.

- «dead from the neck up»: дослівний переклад – «мертвий вище ший», проте тій людині, про котру це сказали слід лише поспівчувати в її недалекості, адже англійці так говорять про дуже дурних людей.

- «have butterflies in the stomach»: дослівно це перекладається як «метелики в животі», але значення цього виразу «переживати, хвилюватися».

Таким чином, можна зробити висновок, що у перекладі вище зазначених ФО, що містять назви частин тіла, найчастіше застосовується методи фразеологічного еквіваленту або фразеологічного аналогу. Дослідження особливостей перекладу ідіом з назвами частин тіла дає можливість виявити спільні риси у вживанні фразеологічних одиниць, а також зрозуміти національні особливості сприйняття частин тіла носіями англійської мови.

Список літературних джерел

1. Чигина Н.В. Английские идиомы как объект перевода / Н.В. Чигина, Е.С. Изосимова. // Міжнародний науковий журнал «Інноваційна наука» №10-3. – 2016.-С. 128-130.
2. Шитова Л.Ф. English Idioms and Phrasal Verbs. Англо-русский словарь идиом и фразовых глаголов / Л.Ф. Шитова, Т.Л. Брускина. – СПб.: Антология, 2012. – 256 с.